

Rapport fra reise til Sri Lanka, oktober 2014 v/Stig Utne og Berit Hagen Agøy

Kirkerådet på Sri Lanka (Ecumenical Network for Sri Lanka - ENSL) feiret sitt hundreårsjubileum i Colombo 23.-25.10.2014, samtidig som Kirkerådet i Sørøst-Asia (South East Asia Christian Council) feiret sitt 20-årsjubileum. Den norske kirke var, på grunn av sitt mangeårige nære samarbeid med kirkene på Sri Lanka, invitert til markeringene, og tidligere generalsekretær i MKR, Stig Utne, deltok på feiringen sammen med nåværende generalsekretær Berit Hagen Agøy.

Utne har siden sin tid i MKR på 1990-tallet fulgt utviklingen på Sri Lanka nært og opprettholdt kontakten med Kirkerådet, den senere tid som medlem av Ecumenical Network for Sri Lanka (ENSL)). For Hagen Agøy var det første besøk til landet, og hun var med på et forprogram 20.-22.10 for å besøke interreligiøse grupper og kristne organisasjoner og menigheter i sentrale og østlige deler av landet.

Kort om situasjonen på Sri Lanka

Vi opplevde situasjonen på Sri Lanka som anspent. Et uttrykk for dette er at Hagen Agøy planlagte besøk til Jaffna, i tamilområde nord på øya, ikke ble noe av fordi det et par dager før ble innført reiserestriksjoner fra myndighetene som krevde forhåndsgodkjenning fra utlendinger som ville besøke området, (noe hun ikke rakk å ordne i tide).

Tilsynelatende er det fred i landet, men under overflaten murrer uløste konflikter. Landet virker nedslitt etter den 30 år lange konflikten mellom den tamilske minoriteten og den singalesiskdominerte regjeringen, samtidig som det er mange spor av oppbygging og optimisme. Nye motorveier og turistkomplekser viser et land som nå satser på vestlig turisme og åpner for utenlandske investeringer – ikke minst fra Kina. Men dette kan ikke bøyte på det faktum at mange av de grunnleggende konfliktene som var årsak til krigen – etniske og religiøse motsetninger, sosiale forskjeller, manglende respekt for menneskerettighetene, minoritetsproblematikk m.m. ikke er løst gjennom krigens avslutning i mai 2009. Forsoningsarbeidet og 'healing of memories' er bare så vidt kommet i gang – nå fem år etter krigen. I dag ser man tegn til en økende konflikt generert av ekstreme nasjonalistiske srilankesiske buddhister, i forhold til minoritetene.

President M. Rajapaksa som har sittet ved makten siden 2005, har bygd opp et politisk familiedynasti, og det foregår en militarisering av landet i den forstand at militæret spiller en viktig rolle også i det økonomiske liv. Det overtar jord og bedrifter og satser stort på infrastruktur for å fremme utenlandske investeringer og økt turisme. En mann vi møtte, sa at 'det er mye greiere å handle med kineserne enn europeerne for kineserne bryr seg ikke om politikk og rettigheter og slik, bare økonomisk utbytte'. I turistbrosjyrene - også hjemme i Norge – markedsføres Sri Lanka nå som en fredelig paradisyø, frodig og med mangfoldig historie og kultur, rikt dyreliv og hvite strender. Men som en sa: 'Hva du ser, er ikke hva som skjer. – Hva du hører, er ikke sannheten'.

Stemningen var spent i oktober og preget av oppløpet til presidentvalget i januar, hvor man tok det for gitt at presidenten vil bli gjenvalgt. Vi møtte politisk aktive kristne som i samtaler med oss innrømmet en stor grad av frykt – også for eget liv – fordi de mobiliserte støtte mot

den sittende presidenten. Likevel var det et gryende, lite håp om at en opposisjonskandidaten ville kunne klare å mobilisere nok stemmer til å vinne. Opposisjonen har samlet seg om en kandidat og det er ikke "den gamle" Ranil W. men en fra regjeringspartiets egen lederskap; generalsekretær Mithripala Sirisena. Han kommer fra det singalesiske kjernelandskapet og vil holde valgkamp for godt styresett, særlig avviklingen av den utvidede makt president Rajapakse har tiltatt seg de siste 10 år. Vinner han, kan mye nytt skje, kunne man høre sagt.

Kirkerådet hadde invitert president Mahinda Rajapaksa til sin store offentlige jubileumsmarkering, og han svarte ja i siste liten – etter at programmet var kjent. Vi ble fortalt at om lag 200 uteble i protest fra markeringen da de ble kjent med at Rajapaksa ville være til stede. Han satt på første rad med lederen av Kirkenes verdensråd, Agnes Aboum, ved sin side og fikk høre konferansierens hyllest av presidenten, generalsekretæren i Kirkerådet, Ebenezer Joseph, sin velbalanserte, men klare tale – og korsang fra skadede, tidligere tamiltigre. En ganske absurd – men veldig sterk opplevelse. Dette var et kort glimt inn i en svært krevende situasjon hvor kirkeledere må manøvrere klokt og forsiktig i forhold til den politiske ledelsen.

Kirkerådets 100-årsjubileum

Kirkerådet hadde lagt opp til et storslått program over flere dager, og programmet i en av byens største festsaler (gave fra kineserne) ble en fargesprakende opplevelse med mye tradisjonell dans og musikk ispedd historiefortelling og hilsningstaler. Kvelden gav inntrykk av et vitalt og engasjert kirkeråd, selv om vi jo vet at arbeidet i rådet har vært krevende til tider. Generalsekretæren ledet markeringen på en verdig og trygg måte, og han taler godt når han er forberedt. Ellers var det som det jo er ved slike anledninger, en del store jubileumsord. Jubileumsprogrammet var mer feiring av de 100 år enn perspektiver framover.

Høydepunktet i feiringen var avslutningsgudstjenesten søndag ettermiddag i den anglikanske katedralen i Colombo. Katedralen var stappfull, og det var en spesiell og flott opplevelse å se hvorledes lekfolk, kvinner, barn, unge og funksjonshemmede var inkludert i programmet gjennom sang, tekstlesning og bønner. Den australske erkebiskopen, Roger Herft, holdt preken. Det eneste de lokale prestene faktisk gjorde, var å forrette nattverd. Dette gav en opplevelse av et levende, mangfoldig og inkluderende fellesskap, og av en kirke med en klar diakonal profil.

Sangen, musikken og fellesskapet satt lenge igjen som et godt minne i kropp og sinn. Vi kjente oss privilegerte som var blant relativt få gjester utenfor Asia som fikk være med på denne historiske markeringen.

20 årsmarkering og dialogkonferanse: Beyond conflict

I forbindelse med 20-årsjubileet til Kirkerådet i Sørøst-Asia ble det arrangert en todagers internasjonal konsultasjon med tema *Moving beyond conflicts: Challenges for the Asian Ecumenical Movement*. Det var deltagere fra kirker i de fleste land i Sørøst-Asia i tillegg til noen få amerikanere, skotter, briter og nordmenn. Agnes Aboum representerte Kirkenes verdensråd, og Henrietta H. Lebang, generalsekretær i Kirkerådet i Asia (Christian Council of Asia), deltok også som innleder.

Hensikten med konsultasjon var å utveksle erfaringer om hvorledes kirkene i en interreligiøs kontekst kan bidra til freds- og forsoningsprosesser. Det var innledninger med eksempler fra ulike asiatiske eland - også fra Afrika, og det synes å være et fellestrekk nå at det er en økende bevisstgjøring i mange asiatiske land om etnisk og religiøs identitet, og at dette er konflikt-skapende. Dette ble forklart med at den globale krigen mot terror oppleves som en vestlig krig

mot muslimer, og at dette får nedslag også i asiatiske lokalsamfunn og ødelegger gammelt naboskap mellom muslimer og folk med annen tro. Religion legger seg oppå andre tradisjonelle konflikter og forsterker dem. Derfor er den interreligiøse dialogen så viktig, fremhevet kirkeledere fra en rekke ulike land.

Det ble også fokusert på ungdom og språk- og fredsundervisning i skolene. Det at minoriteter kan bruke morsmålet i utdanningen, er avgjørende viktig for å kvalifisere dem til høyere utdanning – og dermed også til ledende stillinger i samfunnet. Andre tema var asylsøkeres situasjon på Sri Lanka, flyktningeproblematikk, økumenisk samarbeid for å bygge fred. Det ble også diskutert hvorledes de sørasiatiske kirkene kan delta i KVs 'Pilgrimage of Justice and Peace'.

20-årsjubileet ble avsluttet med en jubileumsmiddag med taler og kultur ved det gamle ærverdig Westley College i Colombo. Det var mye god mat og trivelige folk.

Inntrykk fra feltbesøk

I stedet for å referere programmet fra en tre dagers lang rundreise til prosjekter og organisasjoner som Kirkerådet samarbeider med, vil Hagen Agøy dele noen opplevelser:

- Møte med kvinnelige teplantasjearbeidere som forteller at på plantasjen arbeider mennene til kl. 15 og kvinnene til kl. 17. Mennene går så hjem og drikker og ser på video, mens kvinnene – som har stått opp og laget frokost til familien – går hjem for å lage middag, passe barn og rydde hus og hjem. Kvinnene har nå organisert seg og får støtte fra ulike religiøse organisasjoner til å kjempe for kvinners rettigheter.
- I et buddhistkloster nær Kandy møter vi en gammel munk som forteller om hvordan klosteret støtter lokalbefolkningens kamp mot forgiftning av jorda forårsaket av overgjødning fordi jordeierne pøser på med gjødning fra multinasjonale selskaper som skal ha maksimal profitt. Vi møter tre fortvilte – men ikke så gamle – menn som er alvorlig syke fordi nyrene er ødelagt av giften i drikkevannet. Den gamle munken viser oss så to skåler med såkorn, den ene med korn kjøpt fra myndighetsregulerte utsalg – og en skål med det ulovlige kornet som bøndene gjemmer unna. Det er korn som har vært i tradisjonelt bruk i århundrer som skåner jorda, og som gir sunn og variert ris – men ikke så stor avling som det nye kornet. Munken tok initiativ til en folkelig protestmarsj fra nord på øya til Colombo for å protestere mot et nytt lovforslag som ville forby alt såkorn som ikke var kjøpt i regulerte utsalg, og man vant en foreløpig seier ved at forslaget ligger på is.
- På veien mot østkysten stopper vi i en metodistkirke og spiser lunsj i menighetsbarnehagen hvor unge løper rundt som unger skal. De fleste er muslimer, og vi spør hvorfor det er gamle koner og menn som kommer og henter dem når barnehagen er slutt. Jo, fordi mange er foreldreløse og blant de aller fattigste. De får mat, lek og omsorg – men bordbønn og bibelfortellinger får de ikke, fordi kirka vil respektere at barna kommer fra muslimske familier.
- Ute ved kysten ved Batticaloa spiser vi et måltid med fisk og grønnsaker. Det er dekket til oss oppå undersøkelsesbordet inne i sykestua på menighetenes helsestasjon – fordi det er det eneste romme med air-condition. Så vi spiser tett opptil medisinskap og utstyr – omgitt av stor gjestfrihet. Sykestua er stengt nå fordi de mangler midler til

å holde den i gang hver dag. Utenfor er det en maisåker hvor enkene kan plukke kolber. Det blir en sterk påminnelse om hva det vil si å være kirke i møte med mennesker i nød – og skaper mange refleksjoner om Den norske kirkes gjøren og laden for tiden. Etter maten tar presten oss med og viser hvor høyt opp på kirkeveggen vannet nådde under tsunamien, og vi reiser rundt og ser på de nye husene som de som overlevde, har fått bygd opp igjen – med hjelp fra kirken.

- Vi reiser innom en kvinne på rundt 30 år med en guttunge på om lag seks. Hun er sterkt skadet, har vært tidligere soldat hos tamiltigrene. Nå har hun fått et lite lån fra kirken som har satt henne i stand til å åpne en liten butikk i huset sitt. Hun tjener nok til å brødfø seg og sønnen. Hun har fått litt penger til et nytt hus, men det er halvferdig. På mitt spørsmål om hva hun drømmer om, svarer hun: 'Jeg har bare to ønsker; at sønnen min skal vokse opp og bli et skikkelig menneske, og at det nye huset mitt skal bli ferdig. Til det trenger jeg 200 USD'. Hun har deltatt på en av workshopene i prosjektet 'Healing of Memories' som MKR har støttet med UD-penger. Når vi spør om hva hun synes om det, kommet det et lysglimt i øynene, og hun sier: 'Now I can go on with my life'. Hun gir meg spontant en varm klem og tar farvel.

Norsk kirkelig accompaniement - veien videre (skrevet i dagene etter valget)

Relasjonen mellom Den norske kirke og Kirkerådet på Sri Lanka er tatt et skritt videre i og med Hagen Agøys deltakelse på hundreårsfeiring i oktober og i samtalene i Det økumeniske støttenettverket for Kirkerådets arbeid med rettferd, sannhet og forsoning. På bakgrunn av Norges rolle som fasilitator i fredsprosessen i landet tidlig på 2000-tallet, ser både Kirkerådet og de andre deltakerne i ENSL det som naturlig og viktig at kirkene i Norge deltar i nettverket.

Dette er noe av det NCCSSLs generalsekretær skriver til oss dagene etter at det var klart at opposisjonskandidaten Sirisena vant valget og er innsatt som landets nye president.:

The outcome of the elections and the peaceful transition of power is absolutely amazing and relieved us of the anxiety and fear that engulfed us. We as a nation were walking on a tight rope between authoritarianism coupled with military power and the emergence of a democratic space. We are now in one sense relieved that we are now on better ground.

We have a very simple and humble man in power. He has a Himalayan task. We do not expect miracles overnight. He needs a lot of prayers and constructive support as he has a somewhat complicated alliance. All we want is for him to restore the independence of judiciary, police, public administration, elections commissioner and create a safe democratic (if there is one) space for the welfare of all communities.

We recognize that this is an opportune moment to stabilize the democratic polity and carve out the space for authentic peace and reconciliation with justice and dignity. By the mercy of God, the lost opportunity in 2009 is once again on our doorstep. This is where the initiatives of the NCCSL becomes vital and important and calls us to act quickly, decisively with vigilance and care.

This is the time when the defeated forces may (or already attempting) to arouse bitter feelings among the ethnic groups and arouse extremist religious sentiments. The signs are already there. Hence the work of the Council in the following areas needs to be accelerated.

1. *Interfaith initiatives and networks, specially pre-emptying the extremists discourse.*
2. *Embark on reconciliatory approach for peace with justice. The Healing of Memories programme becomes vital in this area, and the work among ex-combatants and the military is important and urgent.*
3. *Awareness on human rights and social issues. This is vital and urgent to have an enlightened and committed grass root leadership both in the church and society.*
4. *Constructive engagement of the Diaspora. This is urgent and vital.*

The above are urgent and we are already discussing the above with different stake holders specially with our interfaith partners. We will send you a detailed plan (not exactly in a project proposal form) by next Monday.

We appeal to you to go the extra mile to find the urgent resources while continuing to support us with your prayers and solidarity.

Kirkene på Sri Lanka ser for seg at det er ønskelig og nødvendig med et tiårsperspektiv på et accompaniement. Fra MKRs side bør vi også tenke lengre tanker og strategier enn vi hittil har gjort.

Tiden er inne til å arbeide for å søke å grunnfeste vårt accompaniementet i en bredere økumenisk plattform i Norge. Vi trenger et fast møtepunkt hvor kirker og kirkelige organisasjoner som arbeider på Sri Lanka, informerer hverandre og samhandler når det er naturlig. Det bør snakkes med lederne i disse kirkene (organisasjonene), og liste over kontaktpersoner må lages. Fredsplattformen bør kunne være tilrettelegger av slikt møtepunkt.

Kirkene på Sri Lanka er i en mindretallssituasjon og vil forbli det. Innad er kirken oppsplittet i tre "avdelinger"; Den katolske kirke, NCCSL-kirkene og de "nye" menighetene. Både fra katolsk og NCCSL-lederes side er det bekymring for denne oppsplittethet og for de økumeniske utfordringene som dette innebærer. Og samtidig ser en tydelig - og i økende grad - hvordan nærværet av "de nye" menighetene gjør det vanskelig for de etablerte kirkene vis à vis de andre religionene, særlig buddhistene.

Kirkene i Sri Lanka har frembrakt store teologer, og det er et levende og spennende teologisk miljø i dag. Ikke minst er det mye god kontekstuell teologi på feltet religionsdialog og religionsteologi. Det virker som om kontakten til andre land på dette feltet er noe begrenset, kanskje bortsett fra til India. Kanskje kan Karibu og andre bidra til nettverksbygging her, "sør-sør"-nettverk og liknende.

Aktuelle spenninger og voldshandlinger fra storsamfunnet mot muslimer og kristne gir grunn til bekymring. Vi har sett økende anti-islamisme og utfall mot menigheter og kirker. Å få satt en stopper for dette er ett av punktene på den nye presidentens agenda for "good governance". Dette må følges nøye.

På denne bakgrunn har både katolikkenes og Kirkerådets interreligiøse arbeid hver for seg fått ny aktualitet, og er noe som bør støttes. Det trengs både styrking av interreligiøse røster på den nasjonale arena og støtte til personer og miljøer lokalt (som det er mange av). Vi bør vi se om det er initiativ vi kan ta ut fra en interreligiøs basis i Norge - kanskje sammen med andre land - for å styrke det interreligiøse arbeidet på Sri Lanka. Her er det særlig

Buddhistforbundet i Norge som er interessant samarbeidspartner. Oslo-koalisjonens arbeid er også relevant.

Det ser for tiden ut til å være vanskelig å finne offentlige midler i Norge til samarbeidsprosjekt/partnere på Sri Lanka. Kreativitet etterlyses. NORAD har FN-resolusjonen om kvinners sårbarhet i krig/etterkrig som fokus.. Rundt disse stikkordene kunne vi drøfte om det er noe vi kan bidra med. Kanskje skal vi se en eventuell ny søknad til UD om midler til oppfølging av pilotprosjektet «One story at a time» i lys av disse perspektivene?

Så lenge det eksisterer en så klar konflikt mellom det internasjonale samfunn/FN om ansvarlighet knyttet til krigsavslutningen i mai 2009, er det etter vår oppfatning ikke så viktig at vi går inn i noen høy-profilert advocacy-rolle. Vi har heller ikke hørt kirkene i Sri Lanka etterlyse våre stemmer på den banen. Hvordan den nye presidenten vil legge opp kontakten med FN, er ett av de store spørsmålene ettersom det ikke bare berører fortiden, men er avgjørende for hvordan "det tamilske spørsmål" vil bli løst.

Under årets nettverksmøte så vi konturene av at kontaktene med det asiatiske kirkenettverket er økende. Dette var positivt i en situasjon hvor landet orienterte seg bort fra vestlige land og mot Asia. Den nye presidenten vil trolig begrense denne utviklingen, ja kanskje reversere den. Det kan bety at kontakten mellom frivillige organisasjoner og religioner i vestlige land kan bli lettere igjen. MKR har bidratt til at NCCSL koplet seg opp til Sør-Afrika, og dette er blitt lagt merke til på en positiv måte. Kanskje vil regjeringens samarbeid med Sør-Afrika om forsoning som har stått i stampe, nå skyte ny fart og bli mer konkret?

SU/BHA jan. 2015